



## Protocol

dalla seduta dil cussegl da vischnaunca,  
**venderdis, ils 11 da november 2011,**  
dallas 20<sup>15</sup> – 23<sup>30</sup> uras en casa communal

---

**Presidi:** Rita Huonder-Tenner

**Actuar:** Ervin Maissen

**Presents:**

- |                             |   |  |
|-----------------------------|---|--|
| a) Cussegl                  | Clemens Berther<br>Heinrich Berther<br>Robert Cajacob<br>Bernadetta Caminada-Mühlebach<br>Giusep Columberg<br>Emerita Flepp-Degonda<br>Victor Flepp<br>Pius Huonder | Martina Gienal-Caviezel<br>Rita Huonder-Tenner<br>Jordana Lozza-Desax<br>Pirmin Lozza<br>Pader Vigeli Monn<br>Flavio Murer<br>Alfred Spescha |
| b) Suprastonza<br>communala | Dumeni Columberg<br>Madlen Deflorin-Spescha<br>Cecilia Maissen-Desax  | Iso Mazzetta<br>Roger Tuor   |
| c) Canzlist<br>communal     | Andri Hendry  |  |
| d) Hosps                    | 4 personas  |  |

Presidenta dil cussegl da vischnaunca:

“Jeu beneventel Vus a nossa ventgaduasavla seduta dil cussegl da vischnaunca dalla perioda d’uffeci 2009/12. Oz havein nus da tractar duas impurtontas fatschentas. D’ina vart il preventiv 2012 e da l’altra vart in credit per ina contribuziun alla sanaziun dil bogn Hotel Disentiserhof. Sco presidenta dil cussegl da vischnaunca lessel buca polarisar las duas fatschentas. Mia funcziun ei d’empalar il decuors dallas fatschentas.

Il preventiv communal ei in zun impurtont instrument per organisar ed empalar las finanzas communalas. La realitad astga buca vegnir influenzada entras emeziuns. Il preventiv duess buca cuntener reservas zuppadas, mobein resplender aschi exact sco pusseivel il previu per igl onn 2012.

La situaziun dalla fiera monetara en l’Europa ei il mument suttamessa a turbulenzas sco l’aura d’atun ed il franc ferm vegn segir era a schar fastitgs negativs ella branscha turistica e nossas fatschentas pintga e mesaunas. Nus stuein quintar cun pli pintgas entradas da taglia el proxim avegnir e quei pretenda ina disciplina permanenta pertuccont las finanzas communalas.

La sparta sanadad vegn ad esser el futur pli e pli ina grevezia finanziaria per las vischnauncas. Sche Confederaziun, Cantun e vischnauncas anflan buca autras soluziuns per ils proxims onns, vegnin nus restrenschis en las incaricas. Las consequenzas ein da spargnar en las spartas che promovon l’economia ed il turissem.

Las autoritads communalas ston far tuts sforzs per mantener in menaschi favoreivel en tuts departaments e tuttas spartas. Ei sto vegnir differenziu denter necessari e giavischeivel. La collaboraziun intercomunala duess esser la clav per reducir cuosts da menaschi.

Il parlament communal duess veramein esser critics cun sclarir las fatschentas ord pliras perspectives. Surdar incaricas communalas per prezis da concorrenza alla economia duess buca esser in tabu el temps dad oz. Pertuccont contribuziuns ad interpresas privatas eisi da dar bien quita ch’ins scuffleschi buca pregiudezis e malgiustias politicas.

En quei senn lessel entscheiver cun la lavur parlamentara e liquidar las fatschentas preparadas dalla suprastanza communal.

Cun in bien patratg lein nus seregurdar dalla defuncta Hilda Flepp-Venzin, Davos Mustér, naschida ils 29 da fenadur 1956 e morta ils 9 da november 2011. La defuncta ruaussi en pasch.”

President communal

Concernent la tractanda, Hotel Disentiserhof: Contribuziun alla sanaziun dil bogn cun la finamira da promover il turissem prelegia il president communal la suadonta declaronza en num dalla suprastanza communal:

“Dapi la publicaziun dil messadi davart ina contribuziun alla sanaziun dil bogn per spindrar e reactivar il grond potenzial dil complex Hotel Disentiserhof ein las contrativas cun tuts cumpigliai vegnidas cuntinuadas. Denton ein novs fatgs sedai. Quels pretendan ina examinaziun supplementara. Aschia s’entardan las contractivas. Muort las pitgiras economicas caschuna oravontut la finanziaziun dallas investiziuns necessarias per realisar in niev concept gronds fastedis. Senza in diember sufficient da letgs eis ei buca pusseivel da menar in tal menaschi cun success.

Damai ch'ei drova dapli temps per sclarir quella problematica, ei la tractaziun da quella fatschenta buca pli aschi urgenta. Perquei ha la suprastanza communal decidu da desister d'ina tractaziun ella seduta hodierna e stuschar quella fatschenta sin pli tard. La suprastanza communal spera vinavon ch'ei detti ina buna soluziun per il Hotel Disentiserhof. "

Cusseglia Heinrich Berther

A vesta dall'impurtonza dalla fatschenta, füss ei stau bien da tractar quella questa sera sco emprema fatschenta. Il svilup dil Hotel Disentiserhof fa veramein panzieris. Cunquei che la situaziun ei semidada, eis ei segir bien che la suprastanza communal ha presentau gest all'entschatta quella declaronza. Tuttina spera el ch'ei seigi pusseivel d'urbir ora il meglier per quei object e da gudignar investurs ch'ei promts da s'engaschar per quella fatschenta. Savess il hotel buca vegnir tenius aviarts, füss quei in schliet signal per auters menaschis en vischnaunca mo era anoviars. El giavischa als responsabels l'energia da s'engaschar cun perseveronza a favur da quella fatschenta.

Cunquei che la suprastanza communal propona da spustar la tractaziun davart il bogn Disentiserhof, secloma la gliesta da tractandas sco suonda:

- Tractandas:*
1. Preventiv 2011 (messadi nr. 34-2009/2012)
  2. Ura da damondas (conform ad art. 44 dil regulativ da fatschentas)

Cussegl da vischnaunca Disentis/Mustér  
La presidenta: Igl actuar:

Rita Huonder-Tenner

Ervin Maissen



## 1. Preventiv 2012 (messadi nr. 34-2009/2012)

### President communal

Il preventiv se basa sin il plan d'activitad ed il plan da finanzas cun il program d'investiziun. L'administraziun communal ha gia entschiet il fenadur sut l'egida dil canzlist communal cun la preparaziun. Igl ei semussau ch'igl ei buca aschi sempel da distinguer il giavischeivel dil necessari. Il quen d'investiziun pareva d'explodir. Perquei ha la suprastanza communal en in'emprema fasa stria investiziuns ella dimensiun dad in milliun francs. La vischnaunca da Mustér sa per cletg presentar pil quen current in preventiv ulivau. Pliras grondas vischnauncas ein vegnidas en pitgiras finanzialas. Grazia allas mesiras che las autoritads communalas han priu ad uras cun adattar las taglias, eis ei stau pusseivel da prevegnir a quellas pitgiras.

Il preventiv preveda specialmein suandontas investiziuns: La sanaziun dil Center da sport e cultura, aschinavon ch'il pievel conceda la fin dil meins il credit. Las investiziuns per l'avertura dalla zona da mistregn a Pignola, in'investiziun el rom dalla facultad finanziaria che duess a liunga vesta seputar. La sanaziun dalla Via Sursilvana en collaboraziun cugl uffeci da construcziun bassa. A vesta ch'il Cantun ei prompts da sanar il stradun eis ei necessari da cumbinar las investiziuns corrispudentas. Las investiziuns nettas survargan cun 3.42 mill. francs claramein la limita dad 1.7 mill. sco stipulau el plan da finanzas. Denton eis ei necessari che la vischnaunca miri positivamein egl avegnir e detti cun sias investiziuns signal positiv all'economia.

Il pei da taglia da 120% munta zuar ina grevezia finanziaria pils pagataglia, da l'autra vart recaltgein nus cheutras ina summa supplementara da frs. 258'000.-- ord l'ulivaziun da finanzas. Tut en tut muntan las entradas supplementaras aschia a frs. 400'000.--. Per la vischnaunca ei quei in benefeci.

Sco gia empermess, vul la suprastanza communal suttemetter in pachet per la finanziaziun dallas incumbensas communalas ch'ensiara sper las taglias era las taxas per las finanziaziuns specialas. Schegie ch'ei setracta d'ina necessitad, ha la suprastanza communal decidiu da spustar pil mument l'adattaziun dallas taxas. In effect negativ sin las finanzas communalas vegn il sector da sanadad ad haver. Plinavon eis ei grev da giudicar tgei influenza che la nova lescha da scola vegn ad haver. Aschinavon che la taglia sin l'atgna locaziun (Eigenmietwert) curdass, havess quei consequenzas marcantas sin las entradas da taglia. En vesta a quella problematica, mo era allas restricziuns sil sector da habitaziuns secundaras, vegn il cussegl da vischnaunca a stuer sefatschentar igl onn proxim intensivamein cun quella problematica. En quei senn eis ei previu pigl 1. da fevrer 2012 ina seduta comunabla cun ils dus cussegls da vischnaunca da Mustér e Tujetsch, nua ch'ins vegn a presentar il model davart habitaziuns secundaras. Ei setracta d'in model da pilot ch'ei vegnius elaboraus en collaboraziun cun la vischnaunca da Tujetsch, igl uffeci per economia e turissem ed igl uffeci pil svilup dil territori.

Igl ei previu in instrumentari semeglionts a quel che la vischnaunca da Laax ha approbau dacuort. Cun quel fuss ei era pusseivel da sligiar la problematica dil Disentiserhof che lubess d'incasar ina taxa directiva.

In grond problem ei da gudignar investurs per nosssa vischnaunca, cunzun per investziuns en l'infrastructura turistica, specialmein per hotels. Quei fatg blochescha in prospereivel svilup. La vischnaunca sto perquei crear favoreivlas cundiziuns generalas. Ina da quellas ei il credit per la sanaziun dils stabiliments exteriurs dil Center da sport e cultura, in'otra in'eventuala contribuziun al bogn. Las reacziuns muossan che la vischnaunca ei sin buna via. Novs projects purtassen bunas entradas. Per mantener igl equiliber finanziel, basegna ei vinavon ina buna disciplina budgetara.

Cusseglia Victor Flepp, president dalla cumissiun da gestiun

La cumissiun da gestiun ha discussiunau il preventiv en siu ravugl e silsunter ensemen cun la suprastanza communal. El preveda in cash flow da frs. 1'632'400.--. 70 entochen 80% dallas expensas ein dictadas entras las incaricas che la vischnaunca ademplescha obligontamein. Fastedis fa il svilup sil sector dalla sanadad che preveda in augment dallas expensas nettas da ca. frs. 216'000.-- sin frs. 690'400.--. Quels cuosts vegnan adossai allas vischnauncas entras las autoritads surordinadas.

Sil sector dalla scolaziun restan las expensas stabilas. Cheu eis ei necessari d'augmentar las stentas per ina buna collaboraziun cul gimnasi e cheutras posizionar la vischnaunca sco center da scolaziun. Igl augment da frs. 120'000.-- tier las expensas dil CSC ei a vosta dall'impurtonza economica da nosssa vischnaunca giustifiaus.

Enviers igl onn vargau ein las expensas en las investziuns s'augmentadas marcantamein. La gronda infrastructura dalla vischnaunca pretenda denton da vegnir mantenida e cloma suenter quellas investziuns. A vosta dallas entradas ord l'ulivaziun da finanzas sa la cumissiun da gestiun sustener pil mument da mantener il pei da taglia sin 120% dalla taglia cantunala semplia. Ina reduziun dil pei da taglia effectuaass ina reduziun dallas entradas da taglia sco era ina reduziun marcanta dallas entradas ord l'ulivaziun da finanzas cantunala. En quei senn ha quei fatg in effect positiv sin las finanzas communalas.

### ***Debatta generala***

Cusseglia Robert Cajacob

Muort las entradas supplementaras ch'il pei da taglia actual porta ord l'ulivaziun da finanzas, sa el sustener da mantener il pei da taglia pil mument sin 120%. Taglias e taxas muntan pils vischins in brav sacados. Ultra da quei paghein nus in dils aults prezis per energia electrica en Svizra. Las entradas dallas vischnauncas ord la vendita d'energia paga per part la populaziun sur il prezi d'energia. Perquei eis ei il proxim temps da ponderar, co il buordi fiscal dils vischins en fuorma da taglias e taxas sa vegnir reducius.

Las pagas dils emploiai restan stabilas, quei fatg po dad ina vart esser in indezi positiv, da l'otra vart fuss ei meglier sche quels cuosts s'augmentassen. Quei fuss in segn d'in svilup carschent e prospereivel. La digren dallas pagaglias ei in indicatur negativ davart il svilup economic dalla vischnaunca. A mesa vosta eis ei pia necessari da procurar per ina levigiera pils convischins.

Cusseglier Heinrich Berther

In pèr paucas gadas ad onn serepeta la caschun da sediscuorer sur da damondas generalas davart il svilup dalla vischnaunca (preventiv, quen, plan da finanzas r program d'actividad). Il cussegl da vischnaunca ha cheu la pusseivladad da tschentar accents cun mussar en tgei direcziun strategica ch'el giavischa che la vischnaunca semovi.

Sper las atgnas entradas ei la vischnaunca era avisada sin entradas che derivan d'ordeifer. Il Cantun sto quintar che las entradas dalla Banca Naziunala crodien. En quei senn essan nus era dependents dalla solidaritad dils centers economics. Las decisiuns che vegnan pridadas a Cuera san esser da gronda muntada per las vischnauncas.

Sin fundament dallas decisiuns pridadas avon quater onns essan nus en ina buna situaziun. En nossa posiziun astgein nus esser aviarts per pliras sfidas che sepresentan viers il sid sur il pass Lucmagn mo era viers vest. Aschia eis ei da cuntinuar cun la collaboraziun enteifer il project San Gottardo. In avantatg ei era la posiziun economica da nossa vischnaunca. Naven da Tschamut entochen Domat dat ei negins menaschis industrials sco cheu a Mustér. Medemamein eis ei necessari d'optimar la situaziun speciala sil sector dalla scolaziun che sedat entras il gimnasi. Ei drova forza mintgaton in tec pazienza per saver nezegiar la posiziun favorisada e promover a liunga vesta in svilup successiv e moderau. Ei para che nus astgein mirar cun curascha en in bien avegnir.

Cussegliera Emerita Flepp

Il Cantun preveda da reducir il diember dallas vischnauncas sin 50 entochen 80. Dapertut discuoran ins da fusiuns cugl intent da nezegiar sinergias e da collaborar pli stretg. Ella propona d'installar a caschun dalla proxima seduta dil cussegl ina cumissiun che duei sclarir pusseivladads d'intensivar la collaboraziun resp. da fusiunar cun las vischnauncas vischinontas.

Cusseglier Heinrich Berther

Beneventa quella proposta. El sustegn ch'ins sclarescha las pusseivladads, lai denton liber da luvrar endinadamein vid in tal project.

President communal

La vischnaunca ha l'obligaziun da financiar e mantener il menaschi communal. Perquei sto ella procurar per entradas sufficientas. Igl ei denton era necessari da ponderar co ins sa reducir las taglias. La suprastonza communal ha fatg semegliontas ponderaziuns e decidiu da desister pil mument d'adattar las taxas per las finanziaziuns specialas. Quella damonda ei relativamein complexa e sto vegnir discussiunada el rom d'in pachet.

La collaboraziun denter las vischnauncas ei buna e fa progress sco quei semuossa cun la basa da pumpiers che funcziuna oreifer. La proposta co agir cun fusiunar las vischnauncas duei vegnir ponderada ensemen cun cussegliera Emerita Flepp. Ins vegn a s'occupar cun quella damonda, denton buca gest a caschun dil proxim cussegl.

Nus astgein mirar cun optimissem egl avegnir. In project central ei la collaboraziun turistica. Ulteriuramein eis ei impurtont che las vischnauncas harmoneschien en vesta ad eventualas fusiuns. Davart in'ulteriura lavur communal vegn il cussegl da vischnaunca informaus igl 1. da fevrer 2012 en connex cun la problematica dallas habitaziuns secundaras.

## ***Discussiun en detagl***

*Quen current*

*Scolaziun*

Cussegliera Martin Gienal

Ins ha saviu leger quels dis che las vischnauncas da Sumvitg e Trun intensiveschien la collaboraziun sil sector dalla scolaziun. Ils indezis demografics muossan ch'ei fa prescha e ch'igl ei necessari d'anflar bunas soluziuns. Han ins fatg ponderaziuns pertuccont igl avegnir dallas scolas en Sursassiala e co sespleigan las contractivas leutier?

Geraua Madlen Deflorin

Ins ha discussiunau cun las vischnauncas da Sumvitg e Trun che han anflau ina sligiaziun. Las discussiuns sil sector da scola ein colligiadas cun bia emozions e drovan temps. Ins ei adina en discuors cun Medel e Tujetsch. Ellas discussiuns actualas vul ins empruar da crear ina purschida communabla sil sector dils roms facultativs.

Cussegliera Martina Gienal

La collaboraziun duei esser cumbinada cun dar e prender. Ei ha fatg impressiun con spert che las vischnauncas da Sumvitg e Trun ein vegnidas tier ina soluziun.

Geraua Madlen Deflorin

Il problem ei buca sligiaus mo cun dar e prender. Il transport da scola sa tenor situaziun esser pli cumplicaus che quei para. Fertion che las vischnauncas da Sumvitg e Trun schaian in sper l'otra ed ils transports san succeder vidaneu, ei quei problem en Sursassiala pli complex. Ins sto secund vegnir d'ina val e serender en l'otra cun midar mieds da transport.

Cusseglier Heinrich Berther

Las distanzas da transport san buca esser in problem. Impurtont ei denton da procurar in bien standard dalla scolaziun a Mustér. Ina buna purschida sil sector da scola attira famiglias giuvnas e garantescha in prospereivel avegnir. La scola media ha ina influenza positiva sil plaz da scolaziun. Igl ei denton evident ch'ils cuosts da scolaziun per affons vegnan adossai cumpleinamein allas vischnauncas pertuccadas. En quei connex eis ei da menziunar la revisiun dalla lescha da scola cantunala. Aschia duess la Regenza saver decider davart fatgs cun consequenzas finanzialas per las vischnauncas e buca pli il Cussegl grond. Ulteriuramein ein previdas midadas ch'augmentan ils cuosts da scolaziun per las vischnauncas. Cun la revisiun vegn pretendiu ina megliera integraziun cun novas structuradas.

La reduziun dallas naschientschas annualas da 3547 igl onn 1960 sin 1485 igl onn 1995 pretenda considerablas midadas. Consequentamein eis ei capeivel ch'ei dat ina certa concorrenza quei che pertucca emplenir las stanzas da scola. A vesta da quellas perspectivas duein las entradas augmentadas che derivan els onns proxims dalla vendita d'energia era star a disposiziun per meglierar la qualitat dalla scolaziun en vischnaunca.

Cussegliera Emerita Flepp

La piazza da scola sepresenta en ina schampra situaziun. Igl ei necessari da procurar ch'il plaz vegni pli attractivs cun metter a disposiziun pusseivladads da recreaziun pils affons. La segirtad duei buca esser ina stgisa per realisar mesiras corrispudentas. Eis ei previu ina migliur?

Gerava Madlen Deflorin

Pil mument ei previu neginas mesiras. Ella pren denton bugen encunter quellas ponderaziuns. Il mument eis ei scumandau als affons da carrar cun vehichels sil plaz scola, denton pudess ei dar autras caussas per far attractiva la piazza scola.

Cusseglia Robert Cajacob

El davos cussegl han ins saviu udir che la colligiaziun dils baghetgs da scola cun il scaldament central hagi caschunau negins cuosts alla vischnaunca. Para ch'ei hagi dau in sponsur. Co ei quei sponsuradi da capir, ha ei evtl. dau ina cumpensaziun cun la pegna "veglia" dad ieli ch'era relativamein nova? Pil pli duess ins enconuscher tals sponsurs, era per engraziar pil sustegn.

President communal

Quella investiziun ha caschunau negins cuosts alla vischnaunca. Entras la colligiaziun duessen ils cuosts annuals pil scaldament sereducir. La colligiaziun ei vegnida sustenida entras ina tiarza persuna cun ina summa da frs. 50'000.--. Quella vul buca vegnir numnada.

*Ctos. 300.313.00/300.318.00*

Cusseglia Giusep Columberg

Dad ina vart prevedan ins frs. 100'000.-- per l'embellaziun dil vitg e da l'autra vart frs. 50'000.-- per occassions specialas. Astgan ins saver tgei ch'ei previu?

Gerava Iso Mazzetta

Cheu setracta ei da realisar finalmein ina veglia pendenza. En connex cul giubileum da 100 onns Viafier retica Cuera-Mustér vul ins embellir la staziun sco era las entradas dil vitg. Ins ei gia in temps era vidlunder d'anflar ina sligiaziun per amiez il Vitg. Ina sligiaziun vegn per part engreviada entras la posiziun da singuls proprietaris da terren, aschia ch'ei vegn a dar ina certa concentraziun alla staziun.

President communal

En connex cul giubileum da 100 onns Viafier retica Cuera-Mustér vul ins dar accents specials per propagar la Surselva e Mustér. Perquei intent ein previdas festivitads sin l'entira reit dalla viafier cun differents arranschaments. A Mustér ein las festivitads previdas pils 16 e 17 da zercladur 2012 sin la piazza dalla staziun. Ins ei aunc alla tscherca d'ideas che san vegnir integradas el project. La suprastanza communal ha eligiu in comite d'organisaziun cun Christoph Berger sco president. Ulteriuramein fan gerava Madlen Deflorin, gerava Cecilia Maissen, sco era representants da SDT, da gastro Mustér, dil commerci e dalla giuventetgna part a quei comite.

La Viafier retica ha previu pliras activitads. Aschia ina carr da viafier cun ina exposiziun speciala. Ulteriuramein ina brochura per la festividad, nua ch'ins vul propagar ulteriuras puschidas turisticas ed activitads dalla regiun. In'idea fust ina puschida per tuttas scolas svizras per in viadi cun la viafier en Surselva cumbinau cun pliras activitads.

Cusseglia Heinrich Berther

Engrazia alla suprastanza communal ch'ins ha agiu spert per saver realisar quellas activitads cheu a Mustér.



Cusseglier Giusep Columberg

Giavischa sclariment, schebein la summa da frs. 65'000.-- che Enjoy Switzerland ha giu mess a disposiziun per l'embellaziun dil vitg, ei cuntenuida en la summa da frs. 150'000.--. Ein quels importos previ per mesiras da pli liung cuoz ni mo per las festivitads pil giubileum?

President communal

Cun quellas summas ein era previdas mesiras cun valur cuzzonta. Per exempel in'inscripziun pascheivla sco in beinvegni all'entrada ed extrada dil vitg. Las summas sebasan buca sin offertas. El envida scadin da suttametter ideas. Ils projects ston aunc vegnir concretisai, denton duein els esser da valeta cuzzonta.

*Center da sport e cultura*

Cussegliera Emerita Flepp

La halla da reiver ei ina dallas bunas purschidas dil Center da sport e cultura. Ei para che la clientellaseigi buca adina cuntenta cul manteniment e la purschida dalla halla ed ei dat persunas che van perquei entochen a Cuera a reiver enstagl da far diever da nosa infrastruttura. Igl ei perquei indispensabel che la colonna d'agid observi sias incaricas.

President communal

La tematica ei enconuschenta e la suprastanza communal ha dau ordas da procurar che la segirtad seigi garantida. Ella ei obligada d'observar, ch'ei setracta d'in menaschi per gronda part independent. Fertion che la vischnaunca metta a disposiziun in preventiv global, ha il CSC da procurar ch'il menaschi funcziuni da maniera optimala. Il contract cun la colonna d'agid pertuccont il manetiment dalla preit da reiver cuora aunc ca. 5 onns. La suprastanza communal vegn a mirar d'anflar ina sligiazion cuntenteivla per tuts pertuccai.

Cusseglier Heinrich Berther

Aschinavon ch'ei setracta da damondas da segirtad, eis ei necessari da procurar ladinamein per migliur. La finala ei la vischnaunca responsabla sch'ei capeta enzatgei. Ulteriuramein eis ei necessari che la vischnaunca prevedi tuttas mesiras pusseivlas per prevegnir a vandalissem.

President communal

La suprastanza communal dat a quei tema speciala atenziun. Dapi entgin temps pretenda la suprastanza per arranschaments pli gronds d'engaschar personal da segirtad professional. Cuzun il davos temps han ins l'impressiun che la situaziun seigi semigliurada. La problematica schai denton buca mo tiels affons ni giuvenils, mobein era tiels geniturs. Cun lavur cumandada a favur dalla pubblicitad sur plirs dis han ins occupau adina puspei giuvenils ch'ins ha traplau en connex cun vandalissem.

Cussegliera Emerita Flepp

Aschinavon che las pretensiuns stipuladas el contract pil manteniment dalla halla da reiver vegnan buca ademplidas, ei la vischnaunca era buca obligada da setener vid quella cunvegnientscha.

*Sanadad*

Cusseglier Heinrich Berther

Il Cantun vegn denter auter era a prender ils spitals regionalis sut la marella. Per singuls spitals savess ei ir per l'existenza. Perquei eis ei necessari da far diever dils agens spitals. Cheutras mussein nus ch'il spital ei necessari per la regiun. La digren da pazients savess menar tier ina situaziun precara pil spital a Glion.

Cusseglie Robert Cajacob

La situaziun se presenta veramein aschia che ca. 1'000 pazients ad onn van sper il spital regional ora. Sche mo ina part da quels schessen tractar a Glion, se presentass la situaziun in bionto meglier. Cunquei ch'ei dat pazients che vegnan da Cuera a Glion, sa la reputaziun dil spital da Glion buca esser schliata.

Ina grevezia supplementara ei il conclus dil Cussegl grond d'adossar 85% dils cuots da tgira el futur allas vischnauncas. Per la vischnaunca ein las plazzas sil sector da tgira oz silmeins d'aschi gronda impurtonza sco autras plazzas da lavur sils differentes sectors.

*Cto. 460.301.01*

Cusseglie Clemens Berther

Ils cuots annuals pil dentist vegnan susteni dalla vischnaunca cun ina contribuziun da 50%, maximalmein frs. 250.--. Las assicuranzas da malsauns renconuschan mo ils cuots restonts. A vosta da quei fatg duess ins ponderar, sch'ins less buca desister el futur da pagar quella contribuziun ord cassa communal e sustener las famiglias cun in'otra contribuziun. Per exempel cun surprender ils cuots pil bigliet dallas pendicularas.

President communal

La contribuziun dalla vischnaunca als cuots pil dentist ei fixada en in regulativ communal. Per midar quei sistem, stuess ins reveder quei reglament.

Cusseglie Robert Cajacob

Ei para ch'ei seigi necessari da reveder quei reglament. Ei sa buca esser che la vischnaunca paga indirectamein contribuziuns allas cassas da malsauns.

Geraua Cecilia Maissen

Skis ni dents paran tuttina dad esser empau different, denton duess ins examinar quella situaziun. Sch'ins mira co ils cuots dil sanitadesser sesviluppesch, fa ei veramein snavurs. Enviars ils quens precedents s'augmentan ils cuots marcantamein. Ins astga strusch ughegiar da vegnir malsauns ni in cass da tgira.

Aviarta ei era la situaziun pils spitals igl onn vegnent. La corporaziun da spital ha spustau la tractaziun dil preventiv entochen che las consequenzas dils conclus dil Cussegl grond ein enconuschentas.

*Post d'integrasiun*

Cusseglie Robert Cajacob

Ei surstaus dil bass importo previus pil post d'integrasiun. Ei ina part da quell'incarica integrada tier l'administrasiun communal? La cumissiun che ha giu preparau quella fatschenta quintava cun in volumen da ca. 50% e buca mo cun in engaschi da 10 entochen 15 %. Pertgei han ins reduciu quei importo da tala maniera a vosta ch'ins vegn a stuer quintar cun in brav engaschi sin quei sector?

President communal

Il volumen dall'incarica se basa sin in conclus dalla suprastanza communal. La cumissiun sut il presidi da Linus Maissen ha prestau fetg buna lavur. Igl ei buca previu d'integrar quei post ell'administrasiun, mobein da surdar quella incarica speciala en fuorma d'in mandat el rom d'in engaschi da 10 entochen 20%. Ei va era per rimnar experientschas.

Gest tenor situaziun sa il pensum da lavur vegnir adattaus ed augmentaus. Ord motivs hierarchics, eis ei meglier sch'il post ei postaus ordeifer l'administraziun. Lezza sa segidar cun certas lavurs administrativas. L'incarica ei stada publicada. Denton han ins saviu engaschar neginas personas entochen oz. Aschinavon ch'il cussegl enconuscha personas che fussen hablas per quei pensum, ei la suprastonza communal engrazieivla per mintga cussegl.

### *Vias communalas*

Cussegliaer Heinrich Berther

La Via Faltscharidas ei gest vegnida sanada e fa in'oreifra impressiun. Ina fetg buna caussa! Gest perquei eis ei dad esser restrictivs cura ch'ei va per cavar si vias muort colligiazions e reparaturas da lingias da provediment. Leu nua che quei ei enzaco pusseivel, eis ei d'insister che quellas lavurs vegnan fatgas senza disfar las vias. En connex cul survetsch d'unviern eis ei da sminuir ils cuosts per las vias a favur dils pedunzs.

Cussegliaer Robert Cajacob

Il manteniment dallas vias savess veramein esser megliers. La situaziun en singuls loghens ei miserabla.

### *Parcadis*

Cussegliaer Alfred Spescha

Pertgei intent basegnan ins material da signalisaziun pils parcadis? Tgei ei da capir sut in concept niev?

Gerau Iso Mazzetta

Las signalisaziuns dils parcadis ston vegnir cumpletadas. Plinavon eis ei necessari da procurar novas signalisaziuns en singuls uclauns, sco era la marcaziun. A vesta dil quantum e la situaziun dallas vias ch'ei da mantener, prendess il gerau bugen encunter in alzament dil conto pil manteniment da vias. En differents loghens sco a Cavardiras ei la situaziun propi buca buna. Il plan da finanzas ed investiziuns fixescha denter auter cun tgei prioritad tgei vias che vegnan sanadas.

Las pusseivladads tecnicas lubeschan dad esser empau pli restrictivs quei che pertucca arver si las vias. Leu nua che quei fa senn, vegn ins strictamein a pretender ch'ei vegni fatg diever da quellas pusseivladads.

### *Bus local*

Cussegliaer Pirmin Lozza

El quen figureschan duas posizuns pil bus local, ina sut il cto. 830.365.01 e l'autra sut il cto. 651.315.00. Han ins anflau in purtader pil bus local? Ston ins quintar ch'il commerci vegni envidaus da separticipar vid ils cuosts?

President communal

La stad vargada han ins decidu da ponderar da rudien la damonda dil bus local. Perquei intent eis ei vegniu installau ina cumissiun sut il presidi dil directur da SMT. Davart dalla vischnaunca fa gerau Iso Mazzetta part dalla cumissiun ella quala ins ei sespraus d'integrar tuts partenaris. La suprastonza communal spetga en cuort il rapport final. La vischnaunca sa en mintga cass buca purtar persula il menaschi dil bus e cheutras riscar da piarder tuttas contribuziuns. Pigl unviern vegnent han ins anflau ina sligiazion pil bus local, per la finanziaziun maunca aunc la summa da ca. frs. 15'000.--.

Aschinavon ch'ins mida sistem, vegn il cussegl da vischnaunca a vegnir involvaus. Ils dus contos pil bus local ein in fatg historic-administrativ ch'ei sedaus el decuors dils onns.

#### *Dismessa da rumians*

Cusseglia Emerita Flepp

Han ins anflau ina sligiazion per reciclar plastic?

Gerau Roger Tuor

Quellas retschercas cuoran aunc. Sper la dismessa da plastic ei era vegniu vidlunder la damonda davart la dismessa da saghex. Actualmein spetgan ins sin ina posizion dalla Regiun Surselva.

#### *Agricultura, meglieraziun*

Cuseglia Alfred Spescha

Engrazia per la lavur ch'ei vegnida prestada en favur dil puresser cun metter en moviment la meglieraziun funsila. Ina sera d'informaziun ha giu liug pil puresser. Ussa eis ei impurtont ch'ei suondi ina sera d'informaziun per la populaziun ed ils ulteriurs proprietaris da terren. Con lunsch vegn il forestalessar involvaus ella meglieraziun?

Geraua Cecilia Maissen

Ei fa bein d'udir dil sustegn davart dil puresser pil project dalla meglieraziun. Cun quei che la votaziun ei vegnida spustada han ins era spustau la sera d'orientaziun che ha liug prevedentamein ils 15 da fevrer 2012. La votaziun dil pievel ei prevedida pils 11 da mars 2012. L'emprema informaziun ha giu liug pils purs, ils quals ein il pli direct involvai. La suprastanza communal beneventa scadin sustegn per quella fatschenta, ton pli sch'el deriva dil puresser.

Gerau Iso Mazzetta

La fatschenta ei vegnida tractada pliras gadas en suprastanza, ulteriuramein ha giu liug ina seduta cun ils representants dil forestalessar. Il forestalessar vegn involvaus el rom dalla procedura d'approbaziun entras ina consultaziun dils ulteriurs uffecis pertuccai.

#### *Forestalessar*

Cuseglia Giusep Columberg

Gia en connex cun las malauras 2002 ha la Val Mala fatschenta la vischnaunca. La canalisaziun dil dutg dalla Val Mala ei aunc adina buca vegnida adattada el contuorn dalla traversa dil stradun. Plinavon ha la val pitiu grondamein dils donns dalla neiv igl atun 2008. Pil Vitg sa la Val Mala haver consequenzas remarcablas. Vegn la situaziun dalla val observada?

Geraua Madlen Spescha

La situaziun ei veramein empau speciala. Ils organs forestals ein en differents projects sempatschai dalla Val Mala. Ella pren denton bugen encunter quellas objecziuns per sclarir las damondas culs organs pertuccai.

#### *Lavur cumina*

Cusseglia Jordana Lozza

Ei exista differentas activitads per manteniment da pastiras ed ulteriurs stabiliments communalas. Cura sto igl interess dallas uniuns vegnir annunziaus per che quellas lavurs sappien vegnir risguardadas resp. integradas el preventiv?

Suprastonza communal

Da principi san ins s'annunziar da tut temps per far lavur cumina. Aschinavon ch'igl interess ei avon maun, vegn l'indemnisaziun per quella lavur engreviada alla sparta respectiva.

Cusseglie Heinrich Berther

Spetga davart dalla vischnaunca pli grondas stentas per ina collaboraziun pli intensiva sil sector dils menaschis forestals.

Presidenta dil cussegl da vischnaunca

Dat la pusseivladad da revegnir ad ina posiziun u l'otra dil quen current.

*Regiun Surselva*

Cusseglie Heinrich Berther

Beneventa la decisiun dil parlament regiunal da desister dalla cumpra dil baghetg dall'antieriura scola da tgira a Glion. La regiun duei seconcentrar sin sias incaricas primaras e ponderar da reducir ils cuosts e las taxas per l'economisaziun dil rumien.

*Quen d'investiziun*

*Senda Chischliun*

Cusseglie Pirmin Lozza

Eis ei previu da realisar igl onn 2012 il sutpassadi per la senda Chischliun?

Gerau Iso Mazzetta

La summa previda el preventiv vegn a tonscher per preparar il project. Per la realisaziun dil project che succeda sil pli baul 2013/2014 ston ins quintar cun investiziuns da rodund in miez milliun francs.

Cusseglie Giusep Columberg

La suprastonza communal ha giu fatg allusiun dalla collaboraziun sil sector forestal. Nezegian ins las differentas pusseivladads?

President communal

Actualmein cuoran sil nivel dils presidents communs e differentes ulteriurs scalems contractivas pertuccont intensiviar la collaboraziun enteifer il forestaless.

Cusseglie Heinrich Berther

Pertgei intent ei la summa pil menaschi tecnic previda?

Gerau Iso Mazzetta

Actualmein cuoran contractivas pertuccont acquistar comunablamein ina maschina forestala. Consequentamein vegn ei ad esser necessari da remplazzar la maschina Mahler en connex cul survetsch d'unviern. Ils detagls san denton vegnir sclari per cura ch'ins enconuscha la situaziun en connex cun la maschina forestala nova.

Cusseglie Heinrich Berther

In eventual remplazzament da maschinas sto primarmein ir en favur d'in meglier manteniment dils passapeis, resp. dalla segirtad dils pedunzs. Tenor situaziun eis ei necessari ch'il cussegl da vischnaunca vegni involvaus, evtl. vegn ei ad esser necessari d'installar ina cumissiun.

Gerau Iso Mazzetta

La situaziun dallas maschinas ei gia vegnida intercureta differentamein entras cumissiuns per maschinas. Prevedentamein han ins en mira d'acquistar ina maschina dil model Holder. Quellas maschinas vegnan specialmein en funcziun per spazis che surveschan als pedunzs. Denton eis ei necessari da spitgar las decisiuns davart la collaboraziun forestala.

### **Decisiuns**

*Cun 15 encunter 0 vuschs decida il cussegl da vischnaunca da:*

- 1. approbar il preventiv 2012 cun suttametter quel al referendum facultativ conform ad art. 21, lit. a dalla constituziun communal;*
- 2. fixar il pei da taglia sin las entradas e la facultad sin 120% dalla taglia cantunala semplia ed il pei per la taglia sin schischom ad 1.7‰ (sco tochen dacheu).*

Cussegl da vischnaunca Disentis/Mustér  
La presidenta: Igl actuar:

Rita Huonder-Tenner

Ervin Maissen



**Cussegl da vischnaunca 22-2009/2012**

Seduta diils 11 da november 2011

---

## **2. Ura da damondas (conform ad art. 44 dil regulativ da fatschentas)**

### *Hotel Disentiserhof*

Cussegliaer Clemens Berther

Deplorascha d'ina vart ch'ins ha spustau la tractaziun da quella fatschenta, tonpli ch'il menaschi dil Hotel Disentiserhof ei d'eminenta impurtonza per la vischnaunca da Mustér. El havess beneventau, sche la suprastonza communal ha havess fatg diever d'art. 17 dil regulativ da fatschentas, che dat la pusseivladad da convocar il cussegl a cuort termin sche l'urgenza dalla fatschenta pretenda quei. Ins havess saviu orientar il cussegl cun la pusseivladad da far ina discussiun. Silsuenter havess ins saviu preparar las postostas concretas.

Cussegliaer Heinrich Berther

Sil sector economic eis ei mintgaton necessari d'agir spert. A vesta dalla situaziun speciala da quella fatschenta havess el era viu la pusseivladad da tractar la fatschenta en duas lecziuns.

Cussegliaera Martina Gienal

Sustegn da principi la damonda per ina contribuziun finanziaria, havess denton en vesta dalla complexitad dalla fatschenta beneventau, sch'il messadi fuss staus empau pli detagliaus.

President communal

La fatschenta davart in susteniment dil bogn, buca dil hotel, ha schaffiu bia malcapientschas. A vesta dalla situaziun speciala ha la suprastonza communal vuliu consultar ad uras il cussegl da vischnaunca per schar dar claras directivas per las contractivas. Normalmein vegn il parlament involvaus pér cu las contractivas ein finidas. Deplorablamein han ins buca viu quella purschida e buca capiu las stentas dalla suprastonza communal per crear ina buna basa da discussiun per las contractivas cun evtls. investurs. Igl ei buca sempel da perschader investurs d'investar en menaschis da hotellaria, ton pli ella situaziun momentana.

Cussegliaer Giusep Columberg

Pertgei han ins a vesta dall'impurtonza dalla fatschenta decidiu da spustar la tractaziun da quella?

President communal

La situaziun ei semidada ils davos dis. Sin fundament da novas cundiziuns e posiziuns ein entginas damondas buca claras e pretendan novas sondaziuns. Perquei ha la suprastonza communal decidiu da spustar la tractaziun e cheutras prevegnir ulteriuras malcapientschas.

Cussegliaer Heinrich Berther

Il messadi era ina buna causa ed ins havess autorisau la suprastonza communal d'agir e dau ad ella il necessari sustegn per las contractivas. L'impurtonza dalla fatschenta ei incarica pil cussegl d'agir flexibel e spert el senn dallas ponderaziuns da cussegliaer Clemens Berther.

#### President communal

La situaziun ei semidada memia fetg, perquei ei la suprastonza communal vegnida convocada a cuort termin per decider co agir. La suprastonza ha mai vuliu sustener il hotel, mobein sulettamein la sanaziun dil bogn (l'infrastructura turistica). Il susteniment dil hotel havess caschunau in pregiudezi per auters cass.

1981 havevan ins quintau dad haver creau ina buna sligiazion per la hotel cun il sistem d'appartaments. Tenor quei concept finanziaivan privats la combras e mettevan quellas a disposiziun al hotel. Da gliez temps eran ils cumpraders d'appartaments vegni obligai d'affittar lur habitaziuns al menaschi da hotel. Deplorablamein ei quella obligaziun vegnida cassada avon entgins onns.

Il sistem da hotel cun appartaments ei buca secumprovaus en Svizra. Cun nies engaschament empruein nus, sch'ei fuss eventualmein pusseivel da midar quei concept disgraziu. Deplorablamein demuossan ils proprietaris dils appartaments pintga capientscha per ina nova sligiazion.

Il niev concept pil hotel ei visaus vi sin agens letgs. Ina pusseivladad en quella direcziun ei l'obligaziun d'affittar las habitaziuns e da promover quei concept cun ina taxa directiva. Ei setracta cheu d'ina lavur da pionier. Las discussiuns per ina sligiazion ein sin via.

#### *Ura da damondas*

#### President communal

La damonda pertuccont l'embellaziun dil vitg ha saviu vegnir rispundida el rom dalla tractaziun dil preventiv. Pendant ei aunc ina damonda en connex cugl access alla centrala d'energia Russein dado Madernal pertuccont accelerar las lavurs vid la via da Pardomat e cheutras possibilizar in meglier access pils transports grevs cun las maschinas. Il Cantun vul buca anticipar quellas lavurs.

Concernent la via da Barcuns ei la vischnaunca da Sumvitg promta da prefinanziar quella via, aschia che las lavurs per l'ovra Russein san entscheiver senza retard.

#### Presidenta dil cussegl da vischnaunca

Prevedentamein ei vegniu fixau suandonts termins per las sedutas dil cussegl da vischnaunca:

venderdis, ils 16 da december 2011

mesjamna, ils 18 da schaner 2012

mesjamna, igl 1. da fevrer 2012

Cussegl da vischnaunca Disentis/Mustér  
La presidenta: Igl actuar:

Rita Huonder-Tenner

Ervin Maissen

Disentis/Mustér, ils 20 da november 2011

C:\Users\maissen\Documents\Vischnaunca\Cus0012\_22\_dc.docx